Ulkoministeriö
Kansallinen turvallisuusviranomainen
Salmi Ville

Lausunto

28.11.2022

EU/1253/2022-UM-7

VASTAANOTTAJA
Hallintovaliokunta

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietoturvallisuudesta unionin toimielimissä, elimissä ja laitoksissa

Eduskuntatunnus
E 141/2022 vp

VAHVA-tunnus
EU/1253/2022

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt ulkoministeriöltä asiantuntijalausuntoa komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietoturvallisuudesta unionin toimielimissä, elimissä ja laitoksissa (COM(2022) 119 final).

Ehdotus perustuu EU:n turvallisuusunionistrategiaan (COM(2020) 605 final) ja sen tavoitteena on parantaa EU:n turvallisuusluokiteltujen tietojen sekä turvallisuusluokittelemattomien tietojen suojaamista luomalla tietoturvallisuutta koskevat vähimmäissäännöt, joita sovellettaisiin kaikkiin unionin toimielimiin, elimiin ja laitoksiin. Ehdotuksella säädettäisiin unionin toimielimille, elimille ja laitoksille asetettavista sitovista toimintaa ohjaavista periaatteista, jotka antaisivat näille paremmat edellytykset tunnistaa mahdolliset turvallisuuspuutteet, yhdenmukaistaa käytössä olevat tietoluokat sekä parantaa toimielinten ja elinten keskinäistä tietoturvallisuutta koskevaa yhteistyötä.

Ehdotus velvoittaisi unionin toimielimet, elimet ja laitokset määrittelemään hallintaprosessin, jonka avulla ne voisivat valita riittävät turvatoimet käsittelemiensä ja säilyttämiensä tietojen suojaamiseksi toimipaikoissaan. Kunkin toimielimen, elimen ja laitoksen tulisi lisäksi nimetä turvallisuusviranomainen, joka vastaisi tietoturvallisuutta koskevien vähimmäissääntöjen sekä sisäisten toimintaperiaatteiden toteuttamisesta. Toimielinten, elinten ja laitosten välistä yhteistyötä ja toiminnan koordinointia varten perustettaisi tietoturvallisuuden koordinointiryhmä, jonka puitteissa toimijat määrittelisivät niiden toimintapolitiikkaa tietoturvallisuuden alalla. Koordinointiryhmää tukemaan perustettaisiin erillinen jäsenvaltioiden turvallisuusviranomaisten muodostama tietoturvallisuuskomitea, jonka rooli olisi kuitenkin ainoastaan neuvoa-antava.

Ehdotuksessa säädettäisiin kolmesta turvallisuusluokittelemattomien tietojen luokasta: julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedot, normaalit tiedot sekä arkaluonteiset turvallisuusluokittelemattomat tiedot. Ehdotus velvoittaisi määrittelemään ja vahvistamaan kaikille kolmelle luokalle erilliset merkinnät sekä käsittelyehdot. Lisäksi järjestelmien, joissa käsitellään arkaluonteisia turvallisuusluokittelemattomia tietoja, tulee täyttää ehdotuksessa kuvatut vähimmäisvaatimukset. Näiden kolmen edellä mainitut tietoluokan lisäksi unionin toimielimillä, elimillä ja laitoksilla olisi yhä käytössä myös omia luokittelemattomien tietojen luokittelutapoja, joita voitaisi käyttää myös jatkossa sisäisesti ja yhteydessä muihin toimielimiin, elimiin ja laitoksiin sekä jäsenvaltioissa vastaavaa tehtävää hoitaviin elimiin.

Ehdotus kattaisi kaikki EU:n turvallisuusluokiteltujen tietojen tasot (EU RESTRICTED, EU CONFIDENTIAL, EU SECRET ja EU TOP SECRET). Tietoturvallisuuden koordinaatioryhmän tehtävänä olisi antaa unioni toimielimille, elimille ja laitoksille ohjeasiakirjoja EU:n turvallisuusluokiteltujen tietojen tuottamisesta sekä luokittelusta.

Ehdotus velvoittaisi kunkin hankintaviranomaisena tai avustuksen myöntävänä viranomaisena toimivan unionin toimielimen, elimen tai laitoksen varmistamaan, että ehdotuksessa ja sen liitteessä vahvistettuihin yhteisöturvallisuutta koskeviin vähimmäisvaatimuksiin sekä ehtoihin viitataan sopimuksissa tai ne sisältyvät sopimuksiin ja että niitä noudatetaan. Ehdotuksen säännöksiä sovellettaisiin myös turvallisuusluokiteltuihin alihankintasopimuksiin tai alihankkijoihin turvallisuusluokitelluissa sopimuksissa tai avustussopimuksissa.

Ehdotuksen yleinen tavoite oikeudellisen kehyksen yhdenmukaistamisesta sekä yhteisten turvallisuussääntöjen luomista unioni toimielimille, elimille ja laitoksille on hyvä. Kannatettavana pidetään myöskin ehdotukseen sisältyvää pyrkimystä nostaa unionin toimielinten, elinten ja laitosten tietoturvallisuuden tasoa. Tällä hetkellä unionin toimielimillä, elimillä ja laitoksilla on osalla omat erilliset turvallisuussääntönsä, kun taas osalla turvallisuussääntöjä ei ole lainkaan. Oikeustilan selkeyttäminen ja turvallisuuteen liittyvien puutteiden korjaaminen on perusteltua.

Ehdotus kattaa nykymuodossaan sekä erityissuojattavien turvallisuusluokiteltujen tietojen että turvallisuusluokittelemattomien tietojen käsittelyn. Näihin molempiin liittyy tarve suojata tiedon eheyttä, mutta erilaisten tietojen turvallisuusvaatimukset, turvallisuusmenettelyt sekä hallintaprosessit poikkeavat merkittävällä tavalla toisistaan. Turvallisuusluokiteltujen ja turvallisuusluokittelemattomien tietojen sisällyttäminen samaan sääntelyyn voi hämärtää näiden käsittelysääntöjen eroavaisuuksia ja olla omiaan heikentämään turvallisuusluokiteltujen tietojen suojaa. Tämän vuoksi ehdotuksen käsittelyn yhteydessä tulisi arvioida tarkemmin, voidaanko turvallisuusluokiteltuja ja turvallisuusluokittelemattomia tietoja koskevat säännöt sisällyttää samaan säädökseen vai tulisiko sääntely toteuttaa erillisinä säädöksinä. Siltä osin kuin ehdotus koskee EU:n turvallisuusluokiteltujen tietojen suojaamista, unioni yhteiseksi tarkoitetussa sääntelyssä tulisi huomioida mahdollisimman hyvin myös neuvoston turvallisuussäännöt (2013/488/EU), jotka ovat keskeisin EU:n turvallisuusluokiteltua tietoa sääntelevä instrumentti.

Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on kohdistua ainoastaan unionin toimielimiin, elimiin ja laitoksiin, mutta sääntelyllä voi olla myös jäsenvaltioihin ulottuvia vaikutuksia. Jäsenvaltioihin ulottuvia vaikutuksia voi syntyä etenkin yhteisöturvallisuutta sekä salaustuotteita koskevien vaatimusten kautta, mutta myös siinä tapauksessa, mikäli turvallisuusluokiteltujen tietojen käsittelysäännöt eivät eroa riittävän selvästi turvallisuusluokittelemattomien tietojen käsittelysäännöistä.

Mahdollisia jäsenvaltioihin ulottuvia vaikutuksia voisi syntyä esimerkiksi sen kautta, että hankintaviranomaisena tai avustusta myöntävänä viranomaisena toimivat unionin toimielimet, elimet ja laitokset voisivat vaatia sopimusehdoissaan jäsenmaiden yrityksiä noudattamaan sellaisia tietoturvallisuusvaatimuksia, joiden on tarkoitettu muodostavan velvoitteita ainoastaan unionin toimielimille, elimille ja laitoksille. Unionin toimielinten, elinten ja laitosten omaan käyttöönsä hyväksymien salaustuotteiden osalta vaikutuksia voi syntyä sen kautta, että näiden toimijoiden rakenteissa ja verkostoissa käsitellään myös jäsenvaltioiden turvallisuusluokiteltua tietoa, joiden luvaton ilmitulo saattaisi vahingoittaa tai haitata yhden tai useamman jäsenvaltion etuja.

Mahdollisten jäsenvaltioihin ulottuvien vaikutusten vuoksi onkin syytä arvioida tarkemmin myös ehdotukseen sisältyvää hallintomallia sekä sitä, minkälaiset mahdollisuudet jäsenvaltioilla on tosiasiallisesti vaikuttaa ja tarvittaessa puuttua niihin tietoturvallisuutta koskeviin ratkaisuihin, joilla voisi olla vaikutusta myös jäsenvaltioihin.

Ulkoministeriö toimii kansainvälisten tietoturvallisuusvelvoitteiden täytäntöönpanossa kansallisena turvallisuusviranomaisena ja on osallistunut keskeisesti valtioneuvoston selvityksen E114/2022 vp valmisteluun ja asian käsittelyyn neuvoston turvallisuuskomiteassa.

Kansallisen turvallisuusviranomaisen päällikkö Päivi Kaukoranta

Lakimies Ville Salmi

Liitteet

Viite

Asiasanat / ämnesord / keywords

TIETOTURVA

Toimeksi / för åtgärder / assign to

Hallintovaliokunta